

1. PROGRAM DODJELE DRŽAVNIH POTPORA SEKTORU POLJOPRIVREDE

Budući je:

- državno financiranje koje ispunjava kriterije iz članka 107. stavka 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije („Ugovor”) predstavlja državnu potporu i podložno je obvezi prijave Komisiji na temelju članka 108. stavka 3. Ugovora, te je čl.108. st.3. Ugovora o funkcioniranju Europske Unije (SL 2010/C 83/01, dalje: Ugovor) određena obveza država članica da pravodobno obavještavaju Europsku Komisiju (dalje: Komisija) o svim planovima za dodjelu ili izmjenu potpora kako bi se o njima mogla očitovati;
 - čl.109. Ugovora određeno kako Vijeće može, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, donijeti sve odgovarajuće uredbe za primjenu članaka 107. i 108., pri čemu osobito može odrediti uvjete pod kojima se primjenjuje čl. 108. st. 3., kao i vrste potpore koje su izuzete iz tog postupka;
 - čl.3. Uredbe Komisije (EU) br. 702/2014 određeno kako su programi potpora i pojedinačne potpore dodijeljene na temelju programa potpora sukladni s unutarnjim tržištem u smislu čl. 107. st. 2. ili st.3. Ugovora i izuzimaju se od obveze prijave iz čl. 108. st. 3. Ugovora, pod uvjetom da dotične potpore ispunjavaju sve uvjete utvrđene ovim Programom;
 - čl.36.st.1.Zakona utvrđeno kako su subjekti njegove primjene u svojstvu davatelja državnih potpora središnja tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te svaka pravna osoba koja dodjeljuje državne potpore;
 - čl.37. Zakona utvrđeno kako je korisnik državne potpore svaka pravna ili fizička osoba koja se bavi proizvodnjom, preradom i stavljanjem na tržište poljoprivrednih proizvoda iz Priloga 1. Ugovora o funkcioniranju EU-a (Privitka I ovom Pravilniku) a prima državnu potporu bez obzira na njezin oblik i namjenu;
 - čl.2.toč.10. Uredbe Komisije (EU) br. 702/2014 određeno kako je program potpora svaki akt na temelju kojeg se mogu, bez potrebe za daljnjim provedbenim mjerama, dodjeljivati pojedinačne potpore poduzetnicima koji su utvrđeni u aktu na općenit i apstraktan način te svaki akt na temelju kojeg se potpora koja nije povezana s određenim projektom može dodijeliti jednom poduzetniku ili više njih na neodređeno razdoblje i u neodređenom iznosu;
 - odredbama Zakona o Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak (NN 138/06, 25/13) utvrđeno kako Hrvatska banka za obnovu i razvitak (dalje: HBOR) djelatnosti i poslove iz predmeta poslovanja HBOR-a obavlja sukladno propisima o državnim potporama;
 - odredbama Zakona utvrđeno kako Ministarstvo poljoprivrede kao nadležno tijelo daje mišljenja o usklađenosti prijedloga državnih potpora izuzetih od obveze prijave Europskoj komisiji sukladno odgovarajućim uredbama EU-a o izuzetim državnim potporama i potporama male vrijednosti;
- a u svrhu:
- donošenja programa dodjele državne potpore sektoru poljoprivrede kojim HBOR obavljaajući Zakonom o HBOR-u utvrđene djelatnosti i poslove, čiji je način provedbe uređen internim aktima HBOR-a svih razina, dodjeljuje državne potpore djelatnostima primarne poljoprivredne proizvodnje, kao i prerade i trženja poljoprivrednih proizvoda, a za kojeg je Ministarstvo dalo mišljenje o usklađenosti sukladno Zakonom utvrđenom postupku;
- i vodeći računa kako:
- je usklađenost poslovanja s važećim propisima zadaća Uprave i Nadzornog odbora HBOR-a, višeg i srednjeg menadžmenta, radnika i svih stručnih službi HBOR-a;
 - je uslijed promjena važećih propisa potrebno na primjereni način uskladiti vođenje poslovanja HBOR-a i tumačiti ovaj Program odjele potpore;

Nadzorni odbor HBOR-a u okviru svoje nadležnosti iz čl.19. Statuta HBOR-a donosi sljedeći

PROGRAM DODJELE DRŽAVNIH POTPORA SEKTORU POLJOPRIVREDE

Hrvatske banke za obnovu i razvitak (HBOR)

Dio I. UVODNE ODREDBE

Predmet Programa i područje primjene

Članak 1.

- (1) Ovaj Program dodjele potpore HBOR-a sektoru poljoprivrede (dalje: Program) predstavlja akt temeljem kojeg HBOR može, bez potrebe za daljnjim provedbenim mjerama, dodjeljivati pojedinačne potpore malim i srednjim poduzetnicima koji se bave djelatnostima primarne poljoprivredne proizvodnje, kao i prerade i trženja poljoprivrednih proizvoda, a koji su utvrđeni u aktu na općenit i apstraktan način, te ujedno i akt temeljem kojeg HBOR državnu potporu koja unaprijed nije vezana uz poseban projekt dodjeljuje jednom ili više korisnika državne potpore na neodređeno vrijeme i/ili u neodređenom iznosu.
- (2) Za potrebe primjene ovog Programa, sektor poljoprivrede obuhvaća sve poduzetnike koji se bave primarnom poljoprivrednom proizvodnjom, preradom ili stavljanjem na tržište poljoprivrednih proizvoda.
- (3) Ovaj Program, osim što predstavlja akt dodjele potpore sukladno Uredbi Komisije (EU) br. 702/2014, ujedno je interni okvir i smjernica za rad stručnim službama i djelatnicima HBOR-a, te se provođenje djelatnosti i poslovanje HBOR-a, u slučajevima kada se istima dodjeljuju državne potpore sektoru poljoprivrede ima uskladiti sa i ravnati prema odredbama sadržanim u ovom Programu. Kod potpora djelatnostima prerade i trženja poljoprivrednih proizvoda, dopušteno je uskladiti se i sa odredama Programa dodjele državne potpore HBOR-a kao sastavnog dijela Pravilnika o državnim potporama HBOR-a usvojenog u srpnju 2014. godine.
- (4) Temeljem ovog Programa HBOR odobrava:
 - a) potpore u korist MSP-ova koji se bave primarnom poljoprivrednom proizvodnjom, preradom poljoprivrednih proizvoda i stavljanjem na tržište poljoprivrednih proizvoda, i to kao:
 - potpore za ulaganja u materijalnu imovinu ili nematerijalnu imovinu na poljoprivrednim gospodarstvima povezana s primarnom poljoprivrednom proizvodnjom,
 - potpore za ulaganja u vezi s preradom poljoprivrednih proizvoda i stavljanjem na tržište poljoprivrednih proizvoda,
 - potpore za nadoknadu štete uzrokovane nepovoljnim klimatskim prilikama koje se mogu izjednačiti s elementarnom nepogodom te
 - b) potpore za uklanjanje štete nastale zbog elementarnih nepogoda u sektoru poljoprivrede.
- (5) U provođenju svojih Zakonom o HBOR-u utvrđenih poslovnih aktivnosti te prilikom dodjele državnih potpora iz prethodnog članka, HBOR će postupati sukladno važećim odredbama Uredbe Komisije (EU) br. 702/2014 sadržanima u ovom Programu, kao i Pravilnika o utvrđivanju referentne i diskontne kamatne stope te Pravilima tržišnog postupanja HBOR-a, kao sastavnim dijelovima Pravilnika o državnim potporama HBOR-a, te ostalim relevantnim propisima o državnim potporama.

Isključenje od primjene ovog Programa i isključenje pojedinih poduzetnika
Članak 2.

- (1) Ovaj Program ne primjenjuje se na:
 - (a) potpore za djelatnosti povezane s izvozom u treće zemlje ili države članice, to jest potpore izravno povezane s izvezenim količinama, uspostavom i radom distribucijske mreže ili ostalim tekućim troškovima povezanim s izvoznom djelatnošću te
 - (b) potpore uvjetovane time da se prednost daje uporabi domaće robe u odnosu na uvezenu robu.
- (2) Osim ukoliko se radi o potporama u korist uklanjanja štete uzrokovane elementarnim nepogodama u sektoru poljoprivrede iz Dijela IV, potpora po ovom Programu ne može se dodijeliti poduzetniku koji podliježe neizvršenom nalogu za povrat sredstava na temelju prethodne odluke Komisije kojom se potpora ocjenjuje nezakonitom i nesukladnom s unutarnjim tržištem.
- (3) Poduzetnicima u teškoćama ne može se odobriti potpora sukladno ovom Programu, osim u slijedećim slučajevima:
 - a. ukoliko se radi o potpori za uklanjanje štete prouzročene elementarnim nepogodama u sektoru poljoprivrede iz Dijela IV Programa te
 - b. ukoliko se radi o potpori za nadoknadu gubitaka uzrokovanih nepovoljnim klimatskim prilikama koje se mogu izjednačiti s elementarnom nepogodom dodijeljenoj u skladu s Poglavljem 2. Dijela II Programa, pod uvjetom da je poduzetnik postao poduzetnik u teškoćama zbog gubitaka ili šteta prouzročenih dotičnom pojavom.
- (4) Potpora po ovom Programu ne smije se uvjetovati na način da sama po sebi, s obzirom na uvjete koji su s njom povezani ili s obzirom na način financiranja, podrazumijeva neizbježnu povredu prava Unije, a posebno:
 - a. obvezom korisnika potpore da ima poslovni nastan u određenoj državi članici ili da većina njegovih poslovnih jedinica ima poslovni nastan u toj državi članici
 - b. obvezom poduzetnika/korisnika potpore da koristi robu proizvedenu ili usluge pružene na državnom području;
 - c. ograničavanjem mogućnosti korištenja rezultata istraživanja, razvoja i inovacija u ostalim državama članicama.

Isključenje Programa za potpore koje premašuju određene pragove
Članak 3.

- (1) Ovaj Program ne primjenjuje se ni na jednu pojedinačnu potporu čiji bruto ekvivalent potpore premašuje sljedeće pragove:
 - (a) potpore za ulaganja u materijalnu imovinu ili nematerijalnu imovinu na poljoprivrednim gospodarstvima povezanu s primarnom poljoprivrednom proizvodnjom kako je navedeno u Poglavlju 1. Dijela II.: 500 000 EUR po poduzetniku po projektu ulaganja te
 - (b) potpore za ulaganja u vezi s preradom poljoprivrednih proizvoda i stavljanjem na tržište poljoprivrednih proizvoda kako je navedeno u Dijelu III.: 7,5 milijuna EUR po poduzetniku po projektu ulaganja;
- (2) Utvrđeni prag ne smije se izbjegavati umjetnim razdvajanjem programa ili projekata potpore.

Transparentnost potpora
Članak 4.

- (1) Ovim Programom odobravaju se isključivo transparentne potpore, to jest potpore za koje je moguće prije dodjele (ex ante) precizno izračunati bruto ekvivalent bez dodatne potrebe za provođenjem ocjene rizika.
- (2) U okviru primjene ovog Programa, sljedeće kategorije potpora smatraju se transparentnima:
 - a. potpore u obliku zajmova ako je bruto ekvivalent potpore izračunan na temelju referentne stope koja prevladava u trenutku dodjele potpore;
 - b. potpore u obliku jamstava ako je bruto ekvivalent potpore izračunan na temelju premija sigurne luke utvrđenih u obavijesti Komisije (Privitak III ovom Pravilniku) ili ako je metodologija za izračun bruto ekvivalenta potpore jamstva bila prihvaćena prije provedbe potpore, na temelju Obavijesti Komisije o primjeni članaka 87. i 88. Ugovora o EZ-u na državne potpore u obliku jamstava (SL C 155, 20.6.2008.) ili naknadne obavijesti kojom je ona zamijenjena, nakon prijave te metodologije Komisiji u skladu s tada primjenjivom uredbom Komisije u području državnih potpora, a odobrena se metodologija izričito odnosi na dotičnu vrstu jamstva i temeljne transakcije u smislu primjene ove Uredbe.
- (3) Za potrebe primjene ovog Programa, sljedeće kategorije potpora ne smatraju se transparentnima:
 - (a) potpore u obliku ubrizgavanja svježeg kapitala;
 - (b) potpore u obliku mjera rizičnog financiranja.

Učinak poticaja
Članak 5.

- (1) Ovaj Program odnosi se na isključivo na potpore koje imaju učinak poticaja.
- (2) Smatra se da potpora ima učinak poticaja ako je poduzetnik/korisnik potpore podnio HBOR-u pisani zahtjev za potporu sadržanu u plasmanu HBOR-a prije početka rada na projektu odnosno djelatnosti. Zahtjev za potporu mora sadržavati barem sljedeće informacije:
 - (a) naziv i veličinu poduzetnika;
 - (b) opis projekta ili djelatnosti, uključujući datume početka i dovršetka;
 - (c) mjesto održavanja projekta ili djelatnosti;
 - (d) popis prihvatljivih troškova;
 - (e) vrstu (bespovratno sredstvo, zajam, jamstvo, povratni predujam ili drugo) i iznos javnog financiranja potrebnog za projekt/djelatnost.
- (3) Odstupajući od st. 1. i 2. ovog članka, za slijedećih kategorije potpora nije nužno ili se ne smatra da imaju učinak poticaja:
 - (a) potpore za nadoknadu gubitaka uzrokovanih nepovoljnim klimatskim prilikama koje se mogu izjednačiti s elementarnom nepogodom ako su ispunjeni uvjeti utvrđeni u članku 25. i
 - (b) potpora za uklanjanje štete uzrokovane elementarnim nepogodama iz Dijela IV.

Intenzitet potpore i opravdani troškovi

Članak 6.

- (1) U svrhu izračuna intenziteta potpore i opravdanih troškova, svi iznosi koji se koriste trebaju biti iznosi prije svih odbitaka poreza ili kakvog drugog troška. Opravdani troškovi popraćuju se pisanim dokazima koji trebaju biti jasni, konkretni i ažurirani.
- (2) Porez na dodanu vrijednost (PDV) nije prihvatljiv za potpore, osim kada se ne može tražiti njegov povrat u skladu s nacionalnim zakonodavstvom o PDV-u.
- (3) Ako se potpora ne dodjeljuje u obliku bespovratnih sredstava, iznos potpore jednak je bruto ekvivalentu bespovratnog sredstva.
- (4) Potpore koje se isplaćuju u više obroka potrebno je diskontirati na njihovu vrijednost na datum dodjele potpore. Prihvatljive troškove treba diskontirati na njihovu vrijednost na datum dodjele potpore. Kamatna stopa koju treba primijeniti pri diskontiranju diskontna je kamatna stopa koja se primjenjuje na datum dodjele potpore.

Zbrajanje potpora (kumulacija)

Članak 7.

- (1) Pri određivanju poštuje li se prag pojedinačne prijave utvrđen u članku 3. i maksimalni intenziteti potpore utvrđeni ovim Programom, u obzir se uzima ukupni iznos državnih potpora za potpomognutu djelatnost, projekt ili poduzetnika.
- (2) Ako se financiranje Unije kojim centralno upravljaju institucije, agencije, zajednička poduzeća ili druga tijela Unije koja nisu pod izravnom ili neizravnom kontrolom države članice kombinira s državnim potporama, za potrebe određivanja poštuju li se pragovi za prijavu i maksimalni intenziteti potpore te gornje granice, u obzir se uzimaju samo državne potpore, pod uvjetom da ukupan iznos javnog financiranja dodijeljenog u odnosu na iste prihvatljive troškove ne premašuje najpovoljnije stope financiranja utvrđene u primjenjivim propisima zakonodavstva Unije.
- (3) Potpore s prihvatljivim troškovima koje je moguće utvrditi, izuzete iz obveze prijave iz članka 108. stavka 3. Ugovora na temelju ove Uredbe, mogu se zbrajati s:
 - (a) bilo kojom drugom državnom potporom, pod uvjetom da se dotične mjere odnose na različite prihvatljive troškove koje je moguće utvrditi;
 - (b) bilo kojom drugom državnom potporom koja se odnosi na iste prihvatljive troškove, bilo da se oni djelomično ili potpuno preklapaju, isključivo ako to zbrajanje ne dovodi do premašivanja najvišeg intenziteta potpore ili iznosa potpore koji je primjenjiv na tu potporu na temelju ovog Programa.
- (4) Državne potpore koje se mogu dodijeliti temeljem ovog Programa ne mogu se zbrajati s plaćanjima iz čl. 81. st. 2. i čl. 82. Uredbe (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o potpori ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1698/2005 (SL L 347 od 20.12.2013., dalje: Uredba (EU) br. 1305/2013) u odnosu na iste prihvatljive troškove ako bi takvo zbrajanje dovelo do toga da intenzitet potpore ili iznos potpore premaši one utvrđene ovim Programom.
- (5) Državne potpore koje se dodjeljuju na temelju ovog Programa ne zbrajaju se s de minimis potporama u odnosu na iste prihvatljive troškove ako bi njihovo zbrajanje dovelo do toga da intenzitet potpore ili iznos potpore premaši one utvrđene ovim Programom.

- (6) Potpore za ulaganja namijenjena obnovi potencijala poljoprivredne proizvodnje iz čl.9.st.3.e) Dijela II ne mogu se zbrajati s potporom za nadoknadu materijalne štete dodijeljenom sukladno čl. 25., 26. i 30. Uredbe br. 702/2014.

Objavljivanje i informacije

Članak 8.

- (1) Putem web-aplikacije za prijavu u skladu s čl.3. Uredbe (EZ) br. 794/2004 Republika Hrvatska kao država članica Komisiji šalje sažetak informacija koje se odnose na potpore u standardiziranom obliku utvrđenom u Prilogu II. Uredbe br. 702/2014 najkasnije 10 radnih dana prije datuma stupanja na snagu ovog programa potpora izuzetog od obveze prijave iz čl.108. st.3. Ugovora na temelju predmetne Uredbe.
- (2) Republika Hrvatska kao dotična država članica osigurava da na sveobuhvatnom web-mjestu o državnim potporama, na nacionalnoj ili regionalnoj razini, bude objavljeno sljedeće:
- (a) sažetak informacija iz st. 1. ili poveznica na njega;
 - (b) cjeloviti tekst ovog programa potpore iz st.1. uključujući njegove izmjene, ili poveznica za pristup cjelovitom tekstu;
 - (c) informacije iz Priloga III. Uredbe br. 702/2014 o dodjeli svake pojedinačne potpore koja premašuje sljedeće iznose:
 - i. 60 000 EUR za korisnike koji se bave primarnom poljoprivrednom proizvodnjom;
 - ii. 500 000 EUR za korisnike u sektoru prerade poljoprivrednih proizvoda i stavljanja na tržište poljoprivrednih proizvoda.
- (3) Podaci iz prethodno navedenog st.2. točke (c) organizirani su i dostupni u standardiziranom obliku opisanom u Prilogu III Uredbe br. 702/2014 i omogućuje se njihovo učinkovito pretraživanje i funkcije preuzimanja podataka. Informacije iz st.2. objavljuju se u roku od šest mjeseci od datuma dodjele potpore te su dostupne najmanje 10 godina od datuma dodjele potpore.
- (4) Cjeloviti tekst ovog programa potpore uključuje osobito izričito upućivanje na Uredbu br. 702/2014 citirajući njezin naslov i upućivanje na objavu u Službenom listu Europske unije i na određene odredbe poglavlja III. koje se odnose na taj akt, ili prema potrebi, na nacionalno pravo kojim se osigurava poštovanje mjerodavnih odredbi ove Uredbe. Uz uputu na Uredbu navode se i njezine provedbene odredbe i izmjene.
- (5) Komisija na svojem web-mjestu objavljuje:
- (a) sažetak podataka iz st.1.;
 - (b) poveznice na web-mjesta o državnim potporama svake države članice kako je navedeno u st. 2.
- (6) Države članice usklađuju se s odredbama stavaka 2., 3. i 4. najkasnije dvije godine od datuma stupanja na snagu ove Uredbe.

Značenje pojmova (definicije)

Članak 9.

Za potrebe primjene ovog Programa primjenjuju se definicije utvrđene Pravitkom I. ovom Programu.

Dio II.
**POTPORE U KORIST MSP-ova KOJI SE BAVE PRIMARNOM POLJOPRIVREDNOM
PROIZVODNJOM**

Poglavlje 1.
**POTPORE ZA ULAGANJA NA POLJOPRIVREDNIM GOSPODARSTVIMA POVEZANA S
PRIMARNOM POLJOPRIVREDNOM PROIZVODNJOM**

Područje primjene
Članak 10.

- (1) HBOR dodjeljuje potpore za ulaganja u materijalnu ili nematerijalnu imovinu na poljoprivrednim gospodarstvima povezana s primarnom poljoprivrednom proizvodnjom, ukoliko ispunjavaju kriterije iz Uvodnih odredbi ovog Programa, kao i ovog dijela.
- (2) Ulaganje može provoditi jedan ili više korisnika ili se ono odnosi na materijalnu imovinu ili nematerijalnu imovinu koju upotrebljava jedan ili više korisnika.
- (3) Ulaganje mora imati barem jedan od sljedećih ciljeva:
 - (a) poboljšanje ukupnih rezultata i održivosti poljoprivrednoga gospodarstva, osobito smanjenjem troškova proizvodnje ili poboljšanjem i preusmjerenjem proizvodnje;
 - (b) poboljšanje prirodnog okoliša, higijenskih uvjeta ili standarda dobrobiti životinja, uz uvjet da predmetno ulaganje nadilazi standarde Unije koji su na snazi;
 - (c) stvaranje i poboljšanje infrastrukture povezane s razvojem, prilagodbom i modernizacijom poljoprivrede, uključujući pristup poljoprivrednom zemljištu, okrupnjavanje zemljišta i poboljšanje, opskrbu i uštedu energije i vode;
 - (d) ostvarivanje agro-okolišnih i klimatskih ciljeva, očuvanje biološke raznolikosti vrsta i staništa te povećanje vrijednosti javnog prostora područja mreže Natura 2000 ili drugih sustava visoke prirodne vrijednosti, kako je definirano u nacionalnim ili regionalnim programima ruralnog razvoja država članica, sve dok su ulaganja neproduktivna;
 - (e) ponovna uspostava proizvodnog potencijala koji je oštećen elementarnim nepogodama, nepovoljnim klimatskim prilikama koje se mogu izjednačiti s elementarnom nepogodom, bolestima životinja ili nametnicima bilja te sprječavanje šteta koje uzrokuju ti događaji.

Zaštita okoliša
Članak 11.

- (1) Ulaganja iz prethodnog članka moraju biti u skladu sa zakonodavstvom Unije i s nacionalnim pravom dotične države članice o zaštiti okoliša.
- (2) Potpora za ulaganja za koja je potrebna procjena utjecaja na okoliš u skladu s Direktivom 2011/92/EU podliježe uvjetu da je takva procjena izvršena i da je odobrenje za provedbu predmetnog projekta ulaganja dano prije datuma dodjele pojedinačne potpore sukladno ovom Programu.

Ulaganje povezano s proizvodnjom biogoriva na razini gospodarstva ili energije iz obnovljivih izvora
Članak 12.

- (1) HBOR može dodijeliti potpore sukladno odredbama ovog Dijela Programa, ukoliko je ulaganje u materijalnu ili nematerijalnu imovinu na poljoprivrednim gospodarstvima povezano s primarnom poljoprivrednom proizvodnjom ujedno povezano s proizvodnjom biogoriva na razini gospodarstva ili energije iz obnovljivih izvora, uz uvjet da proizvodnja ne bude veća od prosječne godišnje potrošnje goriva ili energije dotičnog gospodarstva.
- (2) Ako je ulaganje namijenjeno proizvodnji biogoriva, proizvodni kapacitet proizvodnih postrojenja manji je ili jednak godišnjoj prosječnoj potrošnji goriva za prijevoz na poljoprivrednom gospodarstvu, a proizvedeno biogorivo ne smije se prodavati na tržištu.
- (3) U slučaju ulaganja u proizvodnju toplinske i električne energije iz obnovljivih izvora na poljoprivrednim gospodarstvima, objekti za proizvodnju korisniku služe isključivo za vlastite energetske potrebe i njihov je proizvodni kapacitet manji ili jednak zajedničkom prosjeku godišnje potrošnje toplinske i električne energije na poljoprivrednom gospodarstvu, uključujući i poljoprivredno kućanstvo. Prodaja električne energije električnoj mreži dopuštena je samo ako se poštuje granica vlastite godišnje potrošnje.
- (4) Ako ulaganje provodi više korisnika radi zadovoljenja vlastitih potreba za biogorivom i energijom, prosječna godišnja potrošnja zbraja se tako da odgovara iznosu prosječne godišnje potrošnje svih korisnika.
- (5) Ulaganja u infrastrukturu obnovljivih izvora energije koja troši ili proizvodi energiju sukladna su s minimalnim standardima energetske učinkovitosti, ako takvi standardi postoje na nacionalnoj razini.
- (6) Ulaganja u postrojenja čija je glavna svrha proizvodnja električne energije iz biomase nisu prihvatljiva za potporu, osim ako je najmanji postotak toplinske energije, kako je određen u Republici Hrvatskoj, iskorišten.
- (7) Države članice utvrđuju pragove za maksimalne udjele žitarica i ostalih kultura bogatih škrobom, šećera i uljanica koje se koriste za proizvodnju bioenergije, uključujući biogoriva, za različite vrste postrojenja. Potpora projektima za ulaganje u bioenergiju ograničava se na bioenergiju koja ispunjava primjenjive kriterije održivosti utvrđene u zakonodavstvu Unije, uključujući članak 17. stavke 2. do 6. Direktive 2009/28/EZ.

Opravdani troškovi
Članak 13.

- (1) Potporom su obuhvaćeni sljedeći prihvatljivi troškovi:
 - (a) troškovi izgradnje, stjecanja, uključujući leasing, ili poboljšanje nepokretne imovine, pri čemu je zemljište prihvatljivo samo u iznosu do 10 % ukupnih prihvatljivih troškova predmetne djelatnosti;
 - (b) nabavu ili leasing strojeva i opreme do tržišne vrijednosti imovine;
 - (c) opći troškovi povezani s izdancima iz točaka (a) i (b) kao što su honorari arhitekata, inženjera i savjetnika, troškovi koji se odnose na savjete o ekološkoj i gospodarskoj održivosti, uključujući studije izvedivosti; studije izvedivosti i dalje su prihvatljivi izdanci čak i ako, na temelju njihovih rezultata, nema izdataka iz točaka (a) i (b);
 - (d) stjecanje ili razvoj računalnih programa te stjecanje patenata, licencija, autorskih prava i žigova;
 - (e) troškovi za neproduktivna ulaganja povezana s ciljevima iz čl.9. st. 3. točke (d) ovog Programa;
 - (f) u slučaju navodnjavanja, prihvatljivima se smatraju troškovi ulaganja koja ispunjavaju sljedeće

uvjete:

- i. Komisija je obaviještena o planu upravljanja riječnim slivom za cijelo područje u kojem se provodi ulaganje, te za sva druga područja čiji okoliš može biti zahvaćen tim ulaganjem, kako je predviđeno čl. 13. Direktive 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23.10.2000. o uspostavi okvira za djelovanje Zajednice u području vodne politike (SL L 327, 22.12.2000.). Mjere koje se provode prema planu upravljanja riječnim slivom u skladu s čl. 11. navedene Direktive i važne su za poljoprivredni sektor moraju se navesti u relevantnom programu mjera. Mjerenje vode kojim se omogućuje mjerenje potrošnje vode na razini ulaganja koje prima potporu mora biti uvedeno ili se mora uvesti kao dio ulaganja;
- ii. ulaganje mora dovesti do smanjenja potrošnje vode od najmanje 25 %;

Međutim, u pogledu točke (f) ulaganje koje utječe na podzemne ili površinske vode čije je stanje u predmetnom planu upravljanja riječnim slivom utvrđeno kao manje od dobrog zbog razloga povezanih s količinom vode, kao i ulaganja koja će rezultirati neto povećanjem navodnjavanog područja na štetu određenih podzemnih ili površinskih voda nije prihvatljivo za potporu prema ovom članku.

Uvjeti iz prethodno navedene točke (f) podtočaka i. i ii. ne primjenjuju se na ulaganje u postojeće objekte koje utječe samo na energetska učinkovitost ili na ulaganje za stvaranje rezervoara ili na ulaganje u korištenje reciklirane vode koje ne utječe na podzemne ili površinske vode;

- (g) u slučaju ulaganja kojima je cilj obnova poljoprivrednog proizvodnog potencijala koji je oštećen elementarnim nepogodama, nepovoljnim klimatskim prilikama koje se mogu izjednačiti s elementarnom nepogodom, bolestima životinja ili nametnicima bilja, prihvatljivi troškovi mogu uključivati troškove nastale obnovom potencijala poljoprivredne proizvodnje do razine na kojoj je bio prije pojave tih događaja;
- (h) u slučaju ulaganja kojima je cilj sprječavanje šteta uzrokovanih elementarnim nepogodama, nepovoljnim klimatskim prilikama prilika koje se mogu izjednačiti s elementarnom nepogodom, bolestima životinja ili nametnicima bilja, prihvatljivi troškovi mogu uključivati troškove određenih preventivnih mjera.

(2) Troškovi, osim onih navedenih u stavku 1. točkama (a) i (b) povezani s ugovorima o leasingu, kao što su marža davatelja leasinga, troškovi refinanciranja kamata, režijski troškovi i nadoknade za osiguranje, nisu prihvatljivi troškovi.

(3) Obrtni kapital ne smatra se prihvatljivim troškom.

(4) Od 1. siječnja 2017. u slučaju navodnjavanja, HBOR će moći dodijeliti ovu potporu samo ukoliko Republika Hrvatska kao država članica, u pogledu područja riječnog sliva na kojem se provodi ulaganje, osigura doprinos različitih načina korištenja vodama povratu troškova vodnih usluga poljoprivrednog sektora u skladu s člankom 9. stavkom 1. prvom alinejom Direktive 2000/60/EZ uzimajući u obzir, ako je primjereno, socijalne, ekološke i gospodarske učinke povrata te zemljopisne i klimatske uvjete zahvaćene regije ili regija.

Isključenje državne potpore

Članak 14.

Potpora se ne dodjeljuje za sljedeće:

- (a) kupnju proizvodnih prava, prava na plaćanja i jednogodišnjeg bilja;

- (b) sadnju jednogodišnjeg bilja;
- (c) odvodnjavanje;
- (d) ulaganja za usklađivanje sa standardima Unije, osim potpore dodijeljene mladim poljoprivrednicima unutar 24 mjeseca od osnivanja poljoprivrednoga gospodarstva;
- (e) nabavu životinja, osim potpora dodijeljenih za ulaganja prema čl.9. st.3. točki (e) ovog Programa.

Zabrana ograničenja

Članak 15.

- (1) Dodjela potpore HBOR-a ne smije biti ograničena na pojedine poljoprivredne proizvode i stoga iste moraju biti dostupne ili svim sektorima primarne poljoprivredne proizvodnje ili čitavom sektoru proizvodnje bilja ili čitavom sektoru proizvodnje životinja. Međutim, Republika Hrvatska može izuzeti određene proizvode zbog prevelikog kapaciteta na unutarnjem tržištu ili pomanjkanja prodajnih mogućnosti.
- (2) Potpore sukladno ovom Dijelu ne mogu se dodijeliti ako se pritom povrjeđuju bilo kakve zabrane ili ograničenja utvrđena u Uredbi (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EEZ) br. 922/72, (EEZ) br. 234/79, (EZ) br. 1037/2001 i (EZ) br. 1234/2007 (SL L 347, 20.12.2013., dalje: Uredba (EU) br. 1308/2013), čak i ako se takve zabrane i ograničenja odnose samo na potpore Unije predviđene tom Uredbom.

Intenzitet potpore

Članak 16.

- (1) Intenzitet potpora ograničava se na 50 % iznosa prihvatljivih troškova.
- (2) Stopa predviđena u st. 1. može se povećati za 20 postotnih bodova ako maksimalni intenzitet potpore ne premašuje 90 % za:
 - (a) mlade poljoprivrednike ili poljoprivrednike koji su uspostavili gospodarstvo tijekom pet godina prije datuma podnošenja zahtjeva za potporu;
 - (b) zajednička ulaganja, kao što su spremišta koja upotrebljavaju skupine poljoprivrednika ili objekti za pripremu poljoprivrednih proizvoda prije stavljanja na tržište, i integrirane projekte kojima je obuhvaćeno nekoliko mjera predviđenih Uredbom (EU) br. 1305/2013, uključujući i mjere povezane sa spajanjem organizacija proizvođača;
 - (c) ulaganja u područjima s prirodnim ili drugim posebnim ograničenjima;
 - (d) djelatnosti kojima se potpora daje u okviru Europskog partnerstva za inovacije (EPI), kao što je ulaganje u novu staju, čime se omogućuje testiranje nove prakse smještaja životinja, koju je osmislila operativna skupina poljoprivrednika, znanstvenika i nevladine udruge koja se bavi dobrobiti životinja;
 - (e) ulaganja za poboljšanje prirodnog okoliša, higijenskih uvjeta ili standarda dobrobiti životinja, kako je navedeno u čl.9.st.3. točki (b); u ovom slučaju povećana stopa predviđena u ovom stavku primjenjuje se samo na dodatne troškove nužne za postizanje razine koja premašuje standarde Unije koji su na snazi i ne dovodi do povećanja proizvodnog kapaciteta.
- (3) U pogledu neproduktivnih ulaganja iz čl.9.st.3. točke (d) i ulaganja u obnovu proizvodnog potencijala iz čl.9.st.3. točke (e), maksimalni intenzitet potpore ne premašuje 100 %. Za

ulaganja u vezi s preventivnim mjerama iz stavka 3. točke (e) maksimalni intenzitet potpore ne premašuje 80 %. Međutim, može se povećati do 100 % ako ulaganje zajednički provodi više korisnika.

- (4) Za ulaganja u vezi s preventivnim mjerama iz čl.9.st.3. točke (e) maksimalni intenzitet potpore ne premašuje 80 %. Međutim, može se povećati do 100 % ako ulaganje zajednički provodi više korisnika.

Poglavlje 2.

POTPORE ZA NADOKNADU ŠTETE UZROKOVANE NEPOVOLJNIM KLIMATSKIM PRILIKAMA KOJE SE MOGU IZJEDNAČITI S ELEMENTARNIM NEPOGODAMA

Područje primjene

Članak 17.

- (1) HBOR dodjeljuje potpore MSP-ovima koji se bave primarnom poljoprivrednom proizvodnjom za nadoknadu štete uzrokovane nepovoljnim klimatskim prilikama koje se mogu izjednačiti s elementarnom nepogodom, ukoliko ispunjavaju kriterije iz Dijela I ovog Programa, kao i ovog poglavlja.
- (2) Potpore koje se dodjeljuju na temelju ovog članka podliježu sljedećim uvjetima:
- (a) nadležno tijelo države članice službeno je priznalo prirodu događaja kao nepovoljne klimatske prilike koje se mogu izjednačiti s elementarnom nepogodom; i
 - (b) postoji izravna uzročna veza između nepovoljnih klimatskih prilika koje se mogu izjednačiti s elementarnom nepogodom i štete koju je pretrpio poduzetnik.
- (3) Potpore se isplaćuju izravno dotičnom poduzetniku ili skupini ili organizaciji proizvođača čiji je on član. Ako se potpore isplaćuju skupini ili organizaciji proizvođača, iznos potpore nije veći od iznosa potpore za koju taj poduzetnik ispunjava uvjete.

Vremensko ograničenje

Članak 18.

Potpore dodijeljene sukladno ovom Poglavlju isplaćuju u roku od četiri godine od datuma pojave nepovoljnih klimatskih prilika koja se mogu izjednačiti s elementarnom nepogodom.

Opravedani troškovi

Članak 19.

- (1) Prihvatljivi troškovi su šteta nastala kao izravna posljedica nepovoljnih klimatskih prilika koje se mogu izjednačiti s elementarnom nepogodom, prema procjeni javnog tijela, neovisnog stručnjaka kojeg priznaje davatelj potpore ili osiguravajućeg društva. Ta šteta uključuje sljedeće:
- (a) izgubljeni prihod zbog potpunog ili djelomičnog uništenja poljoprivredne proizvodnje i sredstava za proizvodnju iz stavka 2.;

- (b) materijalnu štetu iz stavka 7.
- (2) Izgubljeni prihod izračunava se oduzimanjem:
 - (a) umnoška količine poljoprivrednih proizvoda proizvedene u godini nepovoljnih klimatskih prilika koje se mogu izjednačiti s elementarnom nepogodom, ili u svakoj sljedećoj godini na koju je utjecalo potpuno ili djelomično uništenje sredstava za proizvodnju, i prosječne prodajne cijene postignute u toj godini;
od
 - (b) umnoška prosječne godišnje količine poljoprivrednih proizvoda proizvedene u trogodišnjem razdoblju koje prethodi nepovoljnim klimatskim prilikama koje se mogu izjednačiti s elementarnom nepogodom ili trogodišnjeg prosjeka utemeljenog na petogodišnjem razdoblju koje prethodi nepovoljnim klimatskim prilikama koje se mogu izjednačiti s elementarnom nepogodom, isključujući najveću i najmanju vrijednost, i prosječne postignute prodajne cijene.
- (3) Umanjenje se može izračunati ili na razini godišnje proizvodnje poljoprivrednog gospodarstva ili na razini uroda ili broja grla.
- (4) Taj se iznos može uvećati za troškove koji su korisniku nastali zbog nepovoljnih klimatskih prilika koje se mogu izjednačiti s elementarnom nepogodom.
- (5) Od tog se iznosa oduzimaju svi troškovi koji nisu nastali zbog nepovoljnih klimatskih prilika koje se mogu izjednačiti s elementarnom nepogodom.
- (6) Za izračun poljoprivredne proizvodnje korisnika mogu se koristiti indeksi ako metoda izračuna koja se upotrebljava dozvoljava određivanje stvarnog gubitka korisnika u određenoj godini.
- (7) Materijalna šteta na imovini, kao što su poljoprivredne zgrade, oprema i strojevi, zalihe i sredstva za proizvodnju, uzrokovana nepovoljnim klimatskim prilikama koje se mogu izjednačiti s elementarnom nepogodom izračunava se na temelju troškova popravka ili ekonomske vrijednosti pogođene imovine prije nepovoljnih klimatskih prilika koje se mogu izjednačiti s elementarnom nepogodom.
- (8) Ne premašuje troškove popravka ili iznos smanjenja poštene tržišne vrijednosti uzrokovane nepogodom, odnosno razliku između vrijednosti imovine neposredno prije i neposredno nakon pojave nepovoljnih klimatskih prilika koje se mogu izjednačiti s elementarnom nepogodom.
- (9) Ako se smanjenje korisnikova prihoda iz stavka 2. izračunava na temelju uroda ili grla stoke, u obzir se uzima samo materijalna šteta povezana s tim urodom ili stokom.
- (10) Izračun štete nastale kao posljedica nepovoljnih klimatskih prilika koje se mogu izjednačiti s elementarnom nepogodom vrši se na razini pojedinačnog korisnika.

Intenzitet potpore

Članak 20.

- (1) Potpora koja se dodjeljuje na temelju ovog poglavlja umanjuje se za 50 %, osim ako se dodjeljuje korisnicima koji su sklopili osiguranje koje pokriva barem 50 % njihove prosječne godišnje proizvodnje ili prihoda iz proizvodnje i statistički najučestalije klimatske rizike u predmetnoj državi članici ili regiji za koje se pruža pokriće osiguranjem.
- (2) Potpore i druga plaćanja primljena kao nadoknada gubitaka, uključujući plaćanja na temelju drugih nacionalnih mjera ili mjera Unije ili na temelju polica osiguranja za štetu za koju se prima potpora, ograničene su na 80 % prihvatljivih troškova.
- (3) Intenzitet potpore može se povećati na 90 % u područjima s prirodnim ograničenjima.

Dio III.
POTPORE ZA ULAGANJA U VEZI S PRERADOM I STAVLJANJEM
NA TRŽIŠTE POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA

Područje primjene
Članak 21.

- (1) HBOR dodjeljuje potpore za ulaganja u materijalnu ili nematerijalnu imovinu u vezi s preradom poljoprivrednih proizvoda i stavljanjem na tržište poljoprivrednih proizvoda, ukoliko ispunjavaju kriterije iz Dijela I ovog Programa, kao i ovog Dijela.
- (2) Potpomognuto ulaganje odnosi se na preradu poljoprivrednih proizvoda ili stavljanje na tržište poljoprivrednih proizvoda.
- (3) Ulaganja u vezi s proizvodnjom biogoriva proizvedenog iz prehrambenih sirovina nisu prihvatljiva za potporu u skladu s ovim člankom.

Zaštita okoliša
Članak 22.

- (1) Ulaganja iz prethodnog članka moraju biti u skladu sa zakonodavstvom Unije i s nacionalnim pravom Republike Hrvatske o zaštiti okoliša.
- (2) Potpora za ulaganja za koja je potrebna procjena utjecaja na okoliš u skladu s Direktivom 2011/92/EU podliježe uvjetu da je takva procjena izvršena i da je odobrenje za provedbu predmetnog projekta ulaganja dano prije datuma dodjele pojedinačne potpore sukladno ovom Programu.

Opravdani troškovi
Članak 23.

- (1) Potporom su obuhvaćeni sljedeći prihvatljivi troškovi:
 - (a) izgradnja, stjecanje, uključujući leasing, ili poboljšanje nepokretne imovine, pri čemu je zemljište prihvatljivo samo u iznosu do 10 % ukupnih prihvatljivih troškova predmetne djelatnosti;
 - (b) nabava ili leasing strojeva i opreme do tržišne vrijednosti imovine;
 - (c) opći troškovi povezani s izdancima iz točaka (a) i (b) kao što su honorari arhitekata, inženjera i savjetnika, troškovi koji se odnose na savjete o ekološkoj i gospodarskoj održivosti, uključujući studije izvedivosti; studije izvedivosti i dalje su prihvatljivi izdaci čak i ako, na temelju njihovih rezultata, nema izdataka iz točaka (a) i (b);
 - (d) stjecanje ili razvoj računalnih programa te stjecanje patenata, licencija, autorskih prava, žigova.
- (2) Troškovi, osim onih navedenih u prethodnom stavku točkama (a) i (b) povezani s ugovorima o leasingu, kao što su marža davatelja leasinga, troškovi refinanciranja kamata, režijski troškovi i nadoknade za osiguranje, nisu prihvatljivi troškovi.
- (3) Obrtni kapital ne smatra se prihvatljivim troškom.

**Isključenje državne potpore
Članak 24.**

- (1) Potpora se ne dodjeljuje za ulaganja namijenjena usklađivanju sa standardima Unije.
- (2) Potpora se ne dodjeljuje ako se pritom povrjeđuju bilo kakve zabrane ili ograničenja utvrđena u Uredbi (EU) br. 1308/2013, čak i ako se te zabrane i ograničenja odnose samo na potpore Unije predviđene tom Uredbom.

**Intenzitet potpore
Članak 25.**

- (1) Intenzitet potpore ograničava se na 50 % iznosa prihvatljivih troškova.
- (2) Stopa predviđena u st. 1. može se povećati za 20 postotnih bodova za aktivnosti povezane sa spajanjem organizacija proizvođača.

**Dio IV.
POTPORE ZA UKLANJANJE ŠTETE NASTALE ZBOG ELEMENTARNIH
NEPOGODA U SEKTORU POLJOPRIVREDE**

**Područje primjene
Članak 26.**

- (1) HBOR dodjeljuje potpore za uklanjanje štete nastale zbog elementarnih nepogoda, ako ispunjavaju uvjete utvrđene u ovom Dijelu i u Dijelu I. ovog Programa.
- (2) Potpore se dodjeljuju uz sljedeće uvjete:
 - a) nadležno tijelo Republike Hrvatske službeno je priznalo prirodu događaja kao elementarnu nepogodu; i
 - (c) postoji izravna uzročna veza između elementarne nepogode i štete koju je pretrpio poduzetnik.
- (3) Potpore se isplaćuju izravno dotičnom poduzetniku ili skupini ili organizaciji proizvođača čiji je on član.
- (4) Ako se potpore plaćaju skupini ili organizaciji proizvođača, iznos potpore nije veći od potpore za koju taj poduzetnik ispunjava uvjete.

**Vremensko ograničenje
Članak 27.**

Potpore dodijeljene sukladno ovom Dijelu isplaćuju u roku od četiri godine od datuma nastupanja elementarne nepogode.

Opravidani troškovi
Članak 28.

- (1) Prihvatljivi troškovi su štete nastale kao izravna posljedica elementarne nepogode, prema procjeni javnog tijela, neovisnog stručnjaka kojeg priznaje davatelj potpore ili osiguravajućeg društva. Ta šteta može uključivati sljedeće:
 - (a) materijalnu štetu na imovini kao što su zgrade, oprema, strojevi, zalihe i sredstva za proizvodnju;
 - (b) izgubljeni prihod zbog potpunog ili djelomičnog uništenja poljoprivredne proizvodnje i sredstava poljoprivredne proizvodnje.
- (2) Šteta se izračunava na razini pojedinačnog korisnika.
- (3) Izračun materijalne štete temelji se na troškovima popravka ili ekonomskoj vrijednosti pogođene imovine prije nepogode. Ne premašuje troškove popravka ili iznos smanjenja poštene tržišne vrijednosti uzrokovane nepogodom, odnosno razliku između vrijednosti imovine neposredno prije i neposredno nakon nepogode.
- (4) Izgubljeni prihod izračunava se oduzimanjem:
 - (a) umnoška količine poljoprivrednih proizvoda proizvedene u godini elementarne nepogode, ili u svakoj sljedećoj godini na koju je utjecalo potpuno ili djelomično uništenje sredstava za proizvodnju, i prosječne prodajne cijene postignute u toj godini, od
 - (b) umnoška prosječne godišnje količine poljoprivrednih proizvoda proizvedene u trogodišnjem razdoblju koje prethodi elementarnoj nepogodi ili trogodišnjeg prosjeka utemeljenog na petogodišnjem razdoblju koje prethodi elementarnoj nepogodi, isključujući najveću i najmanju vrijednost, i prosječne postignute prodajne cijene.
- (5) Taj se iznos može uvećati za troškove koji su korisniku nastali zbog nepovoljnih klimatskih prilika koje se mogu izjednačiti s elementarnom nepogodom.
- (6) Od tog se iznosa oduzimaju svi troškovi koji nisu nastali zbog elementarne nepogode.
- (7) Za izračun godišnje poljoprivredne proizvodnje korisnika mogu se koristiti indeksi ako metoda izračuna koja se upotrebljava dozvoljava određivanje stvarnog gubitka korisnika u određenoj godini.

Intenzitet potpore
Članak 29.

Potpore i ostala plaćanja primljena radi nadoknade štete, uključujući plaćanja na temelju polica osiguranja, ograničeni su na 100 % prihvatljivih troškova.

Dio V. DRŽAVNA POTPORA SADRŽANA U KAMATNOJ STOPI HBOR-a

Način kreditiranja, vrsta kamatne stope
Članak 30.

- (1) Kredite, odnosno plasmane, HBOR odobrava putem banaka ili izravno:

- a. uz opću kamatnu stopu - utvrđuje se najmanje u visini referentne kamatne stope i ovisno o HBOR-ovim izvorima financiranja i kretanjima na financijskom tržištu te o mjerama upravljanja aktivom i pasivom u cilju zaštite kapitala (dalje: opća kamatna stopa), ili uz
 - b. poticajnu kamatnu stopu - uz efektivnu kamatnu stopu nižu od referentne kamatne stope (u tekstu: poticajna kamatna stopa).
- (2) Pravila HBOR-a o određivanju referentnih i diskontnih stopa određena su sukladno važećim pravilima Europske komisije, odnosno Priopćenju Komisije o reviziji načina određivanja referentnih i diskontnih stopa (SL C 14,19.01.2008.) sa svim naknadnim izmjenama i dopunama.
- (3) Sukladno internim aktima HBOR-a, HBOR za svoje plasmane ugovara fiksne kamatne stope ili promjenjive kamatne stope.

Svrha poticajnih kamatnih stopa

Članak 31.

- (1) Poticajne kamatne stope po HBOR-ovim plasmanima utvrđuju se sa ciljem razvoja hrvatskog gospodarstva, odnosno:
- a. poticanja nedovoljno razvijenih područja, odnosno područja s neuobičajeno niskim životnim standardom ili velikom nezaposlenosti utvrđena posebnim propisima;
 - b. poticanja razvoja određenih djelatnosti (poglavito poljoprivreda i ribarstvo, prerađivačke djelatnosti) ili određenih gospodarskih područja;
 - c. poticanja razvoja malih i srednjih poduzetnika;
 - d. poticanja razvoja poduzetnika koji su dokazali uspješnost i kvalitetu u poslovanju uspješnom prodajom na domaćem i/ili inozemnom tržištu;
 - e. otklanjanja izravnih i neizravnih ratnih šteta koji su pretrpjeli poduzetnici te šteta nastalih zbrinjavanjem prognanika i/ili izbjeglica;
 - f. poticanje ulaganja u istraživanje i razvoj, poglavito ulaganja u inovacije;
 - g. poticanje ulaganja kojima se zaštićuje okoliš, štedi energija te potiču ulaganja u obnovljive izvore energije;
 - h. poticanja projekata koji se sufinanciraju iz fondova Europske unije.

Odobranje poticajne kamatne stope

Članak 32.

- (1) Poticajne kamatne stope po programima kreditiranja za korisnike kredita za investicijska ulaganja mogu biti niže od opće kamatne stope za slijedeće krajnje korisnike:
- a. korisnike koji ulažu na nedovoljno razvijena područja, odnosno područja s neuobičajeno niskim životnim standardom ili velikom nezaposlenosti utvrđena posebnim propisima;
 - b. male i srednje poduzetnike, uključujući obrtnike i obiteljska poljoprivredna gospodarstva;
 - c. korisnike kredita koji ulažu u sektor poljoprivrede;
 - d. korisnike kredita koji ulažu u poduzetničke zone,
 - e. tržišno konkurentne korisnike kredita koji su dokazali uspješnost i kvalitetu u poslovanju uspješnom prodajom na domaćem i/ili inozemnom tržištu;
 - f. korisnike kredita koji ulažu u projekte zaštite okoliša, energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije;
 - g. korisnike projekata koji se sufinanciraju iz fondova Europske unije.

- (2) Poticajne kamatne stope utvrđene po HBOR-ovim programima kreditiranja predstavljaju državnu potporu, odnosno državnu potporu čini razlika između referentne kamatne stope izračunate za pojedinog poduzetnika i efektivne kamatne stope u visini manjoj od referentne kamatne stope. Efektivna kamatna stopa utvrđuje se sukladno odredbama internih akata HBOR-a (važjećeg Pravilnika o načinu i rokovima obračuna kamata HBOR-a ili drugog zamjenskog akta).
- (3) Referentna kamatna stopa za pojedinog korisnika utvrđuje se sukladno odredbama Pravilnika o utvrđivanju referentne i diskontne kamatne stope, a temelji se na uvećanju osnovne stope za maržu koja se utvrđuje ovisno o kreditnom rangu korisnika kredita i ponuđenim instrumentima osiguranja.
- (4) Prilikom utvrđivanja visine poticajne kamatne stope po svim programima kreditiranja mogu se kombinirati i zbrajati različite državne potpore dopuštene za određenu ciljnu skupinu i namjenu, a sve u skladu s važećim propisima o državnim potporama, pritom vodeći računa da pojedini poduzetnik nije već za iste prihvatljive opravdane troškove primio državnu potporu, kada bi se u takvom slučaju zbrojem već dodijeljenih državnih potpora premašio najviši dopušteni intenzitet potpore utvrđen važećim propisima o državnim potporama (zabrana kumulacije).
- (5) Izračun državne potpore obavlja se u skladu s važećim propisima o državnim potporama. Ista se utvrđuje svođenjem na sadašnju vrijednost iznosa razlike između visine referentne kamatne stope za pojedinog poduzetnika i odobrene efektivne kamatne stope, a sukladno važećoj diskontnoj stopi utvrđenoj sukladno Pravilniku o utvrđivanju referentne i diskontne kamatne stope.
- (6) Iznimno se mogu odobravati i poticajne kamatne stope koje će u konačnici rezultirati i potporama veće vrijednosti nego je to prethodno navedeno, odnosno u većem postotku od opravdanih troškova, u slučajevima utvrđenim propisima o državnim potporama.

Dio VI. ZAVRŠNE ODREDBE

Čuvanje podataka

Članak 33.

- (1) Stručne službe HBOR-a čuvaju detaljne zapise o svakoj pojedinačnoj potpori odobrenoj sukladno ovom programu potpora usklađenom s Uredbom br. 702/2014.
- (2) Takvi zapisi sadržavaju sve informacije i prateću dokumentaciju potrebne kako bi se odredilo jesu li ispunjeni uvjeti utvrđeni Programom, odnosno uključujući informacije o statusu svakog poduzetnika čije pravo na potporu ili na bonus ovisi o tome ima li status malog ili srednjeg poduzetnika, informacije o učinku poticaja potpore i informacije koje omogućavaju određivanje preciznog iznosa opravdanih troškova u svrhu primjene predmetne Uredbe.
- (3) Zapisi o pojedinačnim potporama odobrenim sukladno ovom Programu kao programu potpora čuvaju se 10 godina od datuma odobrenja posljednje pojedinačne potpore temeljem istog.

Stupanje na snagu

Članak 34.

- (1) Ovaj Program stupa na snagu i počinje se primjenjivati po ishodu mišljenja o usklađenosti Ministarstva poljoprivrede, te odobrenja Nadzornog odbora HBOR-a.
- (2) Ovaj Program primjenjivati će se zaključno do 31. prosinca 2020. godine, kao dana prestanka važenja Uredbe br. 702/2014, a valjanje će mu se automatski produljiti do nekog novoutvrđenog dana prestanka važenja navedene uredbe utvrđenog eventualnim naknadnim izmjenama i dopunama Opće uredbe o skupnim izuzećima.
- (3) Na kraju razdoblja važenja Uredbe br. 702/2014, ovaj Program kao program dodjele potpora koji se izuzima na temelju predmetne uredbe ostaje izuzet tijekom prijelaznog razdoblja od šest mjeseci.

PRIVITAK I. PROGRAMU DODJELE DRŽAVNIH POTPORA SEKTORU POLJOPRIVREDE – DEFINICIJE

ZNAČENJE POJMOVA (DEFINICIJE)

Za potrebe primjene ovog Programa primjenjuju se sljedeće definicije:

- (1) "**potpora**" znači svaka mjera koja ispunjava sve kriterije utvrđene u članku 107. stavku 1. Ugovora;
- (2) "**MSP**" ili "**mikro, mala i srednja poduzeća**" znači poduzetnici koji ispunjavaju kriterije utvrđene u Priritku II ovom Programu;
- (3) "**sektor poljoprivrede**" znači svi poduzetnici koji se bave primarnom poljoprivrednom proizvodnjom, preradom ili stavljanjem na tržište poljoprivrednih proizvoda;
- (4) "**poljoprivredni proizvod**" znači proizvodi navedeni u Prilogu I. Ugovoru/Priritku I ovom Pravilniku, osim proizvoda ribarstva i akvakulture navedenih u Priritku II ovom Pravilniku/Prilogu I. Uredbe (EU) br. 1379/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkom uređenju tržišta proizvodima ribarstva i akvakulture, izmjeni uredbi Vijeća (EZ) br. 1184/2006 i (EZ) br. 1224/2009 i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 104/2000 (SL L 354, 28.12.2013.);
- (5) "**primarna poljoprivredna proizvodnja**" znači proizvodnja proizvoda iz tla ili stočarstva navedenih u Prilogu I. Ugovoru bez obavljanja dodatnih radnji kojima bi se promijenila priroda tih proizvoda;
- (6) "**prerada poljoprivrednih proizvoda**" znači svako djelovanje na poljoprivrednom proizvodu čiji je rezultat proizvod koji je i sâm poljoprivredni proizvod, osim djelatnosti na poljoprivrednim dobrima koje su neophodne za pripremu životinjskih ili biljnih proizvoda za prvu prodaju;
- (7) "**stavljanje na tržište poljoprivrednih proizvoda**" znači držanje ili izlaganje u cilju prodaje, ponuda na prodaju, isporuka ili bilo koji drugi način stavljanja na tržište, osim prve prodaje preprodavateljima i prerađivačima koju obavlja primarni proizvođač i svih djelatnosti povezanih s pripremom proizvoda za takvu prvu prodaju; prodaja krajnjim potrošačima koju obavlja primarni proizvođač smatra se stavljanjem na tržište poljoprivrednih proizvoda ako se odvija u zasebnim za to predviđenim prostorijama;
- (8) "**poljoprivredno gospodarstvo**" znači jedinica koja se sastoji od zemljišta, prostorija i objekata koji se upotrebljavaju za primarnu poljoprivrednu proizvodnju;
- (9) "**elementarne nepogode**" znači potresi, snježne lavine, odroni tla i poplave, pijavice, uragani, erupcije vulkana i šumski požari prirodnog podrijetla;
- (10) "**pojedinačna potpora**" znači:
 - (a) jednokratna potpora i
 - (b) potpora dodijeljena pojedinačnim korisnicima na temelju programa potpora;
- (11) "**jednokratna potpora**" znači potpora koja nije dodijeljena na temelju programa potpora;
- (12) "**poduzetnik u teškoćama**" znači poduzetnik za kojeg vrijedi najmanje jedna od sljedećih okolnosti:
 - (a) U slučaju društva s ograničenom odgovornošću (osim MSP-a koji postoji manje od tri godine) ako je više od polovice njegova upisanog temeljnog kapitala izgubljeno zbog prenesenih gubitaka. To se događa kada se odbijanjem prenesenih gubitaka od pričuva (i svih drugih elemenata koji se općenito smatraju dijelom vlastitog kapitala društva) dobije negativan kumulativni iznos koji premašuje polovicu upisanog temeljnog kapitala. Za potrebe ove odredbe "društvo s ograničenom odgovornošću" odnosi se posebno na dvije vrste društava navedene u Prilogu I. Direktivi 2013/34/EU Europskog parlamenta i Vijeća (1), a "vlasnički kapital" obuhvaća, prema potrebi, sve premije na emitirane dionice;
 - (b) U slučaju društva u kojem najmanje nekoliko članova snosi neograničenu odgovornost za dug društva (osim MSP-a koji postoji manje od tri godine), ako je više od polovice njegova kapitala navedenog u financijskom izvještaju društva izgubljeno zbog prenesenih gubitaka. Za potrebe ove odredbe "društvo u kojem najmanje nekoliko članova snosi neograničenu odgovornost za dug društva" odnosi se posebno na vrste društava navedene u Prilogu II. Direktivi 2013/34/EU;

(c) ako se nad poduzetnikom provodi cjelokupni stečajni postupak ili on ispunjava kriterije u skladu s nacionalnim pravom da se nad njim provede cjelokupni stečajni postupak na zahtjev vjerovnika; (d) ako je poduzetnik primio potporu za sanaciju, a još nije nadoknadio zajam ili okončao jamstvo, ili je primio potporu za restrukturiranje, a još je podložan planu restrukturiranja;

(e) u slučaju poduzetnika koji nije MSP, ako je tijekom zadnje dvije godine:

i. omjer knjigovodstvenog duga i kapitala poduzetnika bio veći od 7,5 i

ii. EBITDA koeficijent pokriva kamata poduzetnika bio niži od 1,0;

(13) "**nepovoljne klimatske prilike koje se mogu izjednačiti s elementarnom nepogodom**" znači nepovoljni vremenski uvjeti kao što su mraz, oluje i tuča, led, jaka kiša ili suša koja uništava više od 30 % prosječne proizvodnje na temelju:

(a) prethodnog trogodišnjeg razdoblja ili

(b) trogodišnjeg prosjeka temeljenog na prethodnom petogodišnjem razdoblju nakon odbitka najviše i najniže vrijednosti;

(14) "**katastrofalan događaj**" znači svaki nepredviđeni događaj biotičke ili abiotičke prirode uzrokovan ljudskim djelovanjem koji dovodi do znatnih poremećaja struktura šuma, a može uzrokovati znatnu gospodarsku štetu sektoru šumarstva;

(15) "**bruto ekvivalent bespovratnog sredstva**" znači iznos potpore ako je korisniku dodijeljena u obliku bespovratnog sredstva, prije odbitka poreza ili drugih naknada;

(16) "**materijalna imovina**" znači imovina koja se sastoji od zemljišta, građevina i postrojenja te strojeva i opreme;

(17) "**nematerijalna imovina**" znači imovina koja nema fizički ili financijski oblik, na primjer patenti, licencije, znanje i iskustvo ili druga vrsta intelektualnog vlasništva;

(18) "**početak rada na projektu ili aktivnosti**" znači početak aktivnosti ili građevinskih radova povezanih s ulaganjem ili prva zakonski obvezujuća obveza za naručivanje opreme ili korištenje usluga ili bilo koja druga obveza koja projekt ili aktivnost čini neopozivima, ovisno o tome što nastupi prije; kupnja zemljišta i pripremni radovi, primjerice ishođenje dozvola i provođenje studija izvedivosti, ne smatraju se početkom radova ili aktivnosti;

(19) "**intenzitet potpore**" znači bruto iznos potpore izražen kao postotak prihvatljivih troškova, prije odbitka poreza ili drugih naknada;

(20) "**datum dodjele potpore**" znači datum na koji je na temelju primjenjivog nacionalnog pravnog režima korisniku dodijeljeno zakonsko pravo na primanje potpore;

(21) "**standard Unije**" znači obvezni standard utvrđen u zakonodavstvu Unije kojim se određuje razina koju pojedini poduzetnici moraju ostvariti, osobito u pogledu zaštite okoliša, higijene i dobrobiti životinja; međutim, standardi i ciljevi određeni na razini Unije koji su obvezujući za države članice, ali ne i za pojedinačne poduzetnike ne smatraju se standardima Unije;

(22) "**neproductivno ulaganje**" znači ulaganje koje ne dovodi do znatnog povećanja vrijednosti ili profitabilnosti gospodarstva;

(23) "**ulaganja za usklađivanje sa standardom Unije**" znači ulaganja koja se provode radi usklađivanja sa standardom Unije nakon isteka prijelaznog razdoblja predviđenog zakonodavstvom Unije;

(24) "**mladi poljoprivrednik**" znači osoba koja nije starija od 40 godina u trenutku podnošenja zahtjeva za potporu, koja posjeduje odgovarajuće stručne vještine i znanja te po prvi put preuzima kao nositelj tog gospodarstva;

(25) "**biogorivo proizvedeno iz prehrambenih sirovina**" znači biogorivo iz žitarica i ostalih kultura bogatih škrobom, šećernih kultura i uljarica kako je utvrđeno u Komisijinu prijedlogu Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive 98/70/EZ o kakvoći benzinskih i dizelskih goriva i izmjeni Direktive 2009/28/EZ o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora;

(26) "**skupina ili organizacija proizvođača**" znači skupina koje se osniva u svrhu:

- (a) prilagodbe proizvodnje i proizvoda proizvođača koji su članovi tih skupina ili organizacija proizvođača zahtjevima tržišta; ili
- (b) zajedničkog plasiranja robe na tržište, uključujući pripremu za prodaju, centralizaciju prodaje i ponudu kupcima na veliko; ili
- (c) stvaranja zajedničkih pravila o informacijama o proizvodnji, posebno u pogledu ubiranja plodova i dostupnosti; ili
- (d) drugih aktivnosti koje mogu provoditi skupine ili organizacije proizvođača, kao što su razvoj vještina poslovanja i stavljanja na tržište te organizacija i olakšavanje inovacijskih postupaka;

Sve ostale definicije koje nisu navedene u ovom Pravitku primjenjuju se sukladno smislu i značenju iz Uredbe br. 702/2014.

Definicija MSP-a

Članak 1.

Poduzetnik

Poduzetnik je svaki subjekt koji se bavi ekonomskom djelatnošću, bez obzira na njegov pravni oblik. To uključuje, posebno, samozaposlene osobe i obiteljski poduzetnici koji se bave obrtom ili drugim djelatnostima te partnerstva ili udruženja koja se redovno bave ekonomskom djelatnošću.

Članak 2.

Broj osoblja i financijski pragovi koji određuju kategorije poduzetnika

1. Kategorija mikro, malih i srednjih poduzetnika („MSP“) sastoji se od poduzetnika koja imaju manje od 250 zaposlenih i koja imaju godišnji promet (ukupni prihod) koji ne premašuje 50 milijuna EUR i/ili godišnju bilancu koja ne premašuje 43 milijuna EUR.
2. Unutar kategorije MSP-ova mali poduzetnik definira se kao poduzetnik koje ima manje od 50 zaposlenih, a čiji godišnji promet (ukupni prihod) i/ili godišnja bilanca ne premašuje 10 milijuna EUR.
3. Unutar kategorije MSP-ova mikro-poduzetnik definira se kao poduzetnik koje ima manje od 10 zaposlenih, a čiji godišnji promet (ukupni prihod) i/ili godišnja bilanca ne premašuje 2 milijuna EUR.

Članak 3.

Vrste poduzetnika koje se uzimaju u obzir pri izračunu broja osoblja i financijskih iznosa

1. „Neovisni poduzetnik“ je svaki poduzetnik koji nije razvrstan pod partnerskog poduzetnika u smislu stavka 2. ni pod povezanog poduzetnika u smislu stavka 3.
2. „Partnerski poduzetnik“ su svi poduzetnici koji nisu razvrstani pod povezane poduzetnike u smislu stavka 3., a između kojih postoji sljedeća veza: poduzetnik (poduzetnik-majka) posjeduje, samostalno ili zajedno s jednim ili više povezanih poduzetnika u smislu stavka 3., 25 % ili više kapitala ili glasačkih prava drugog poduzetnika (poduzetnik-kći). Međutim, poduzetnik se može svrstati u neovisne poduzetnike, to jest u ona koja nemaju drugih partnerskih poduzetnika, čak i ako su sljedeći ulagači dosegli ili premašili prag od 25 %, pod uvjetom da ti ulagači nisu, u smislu stavka 3., samostalno ili zajednički povezani s dotičnim poduzetnikom:
 - (a) javna investicijska društva, društva rizičnog kapitala, pojedinci ili skupine pojedinaca s redovitom djelatnošću ulaganja rizičnog kapitala koji ulažu vlasnički kapital u poduzetnike koji nisu uvršteni na burzu (poslovni anđeli), pod uvjetom da je ukupno ulaganje tih poslovnih anđela u istog poduzetnika manje od 1 250 000 EUR;
 - (b) sveučilišta ili neprofitni istraživački centri;
 - (c) institucionalni ulagači, uključujući fondove regionalnog razvoja;

- (d) autonomna tijela lokalne vlasti s godišnjim proračunom manjim od 10 milijuna EUR i s manje od 5 000 stanovnika.
3. „Povezani poduzetnici” su poduzetnici među kojima postoji jedna od sljedećih veza:
- (a) jedan poduzetnik ima većinu glasačkih prava dioničara ili članova u drugom poduzetniku;
 - (b) jedan poduzetnik ima pravo postaviti ili smijeniti većinu članova upravnog, upravljačkog ili nadzornog tijela drugog poduzetnika;
 - (c) jedan poduzetnik ima pravo ostvarivati vladajući utjecaj na drugog poduzetnika na temelju ugovora sklopljenog s tim poduzetnikom ili na temelju odredbe njegova statuta ili društvenog ugovora;
 - (d) jedan poduzetnik, koji je dioničar ili član drugog poduzetnika, sâm kontrolira, prema dogovoru s drugim dioničarima ili članovima tog poduzetnika, većinu glasačkih prava dioničara ili članova u tom poduzetniku.

Postoji pretpostavka da vladajući utjecaj ne postoji ako se ulagači navedeni u drugom podstavku stavka 2. ne uključuju izravno ili neizravno u upravljanje dotičnim poduzetnikom, ne dovodeći u pitanje svoja prava u svojstvu dioničara.

Povezanima se smatraju i poduzetnici koji su međusobno povezani preko jednog ili više drugih poduzetnika, odnosno bilo kojeg ulagača spomenutog u stavku 2., na bilo koji od načina opisanih u prvom podstavku.

Povezanima se smatraju i poduzetnici koji jednu od tih povezanosti ostvaruju posredstvom fizičke osobe ili skupine fizičkih osoba koje zajedno djeluju ako se bave svojom djelatnošću ili dijelom svoje djelatnosti na istom mjerodavnom tržištu ili susjednim tržištima.

„Susjednim tržištem” smatra se tržište proizvoda ili usluga izravno smješteno uzlazno ili silazno u odnosu na mjerodavno tržište.

4. Osim u slučajevima utvrđenima u stavku 2., drugom podstavku, poduzetnik se ne može smatrati MSP-om ako jedno ili više tijela javne vlasti zajedno ili samostalno, izravno ili neizravno upravlja s 25 % ili više kapitala ili glasačkih prava u dotičnom poduzetniku.
5. Poduzetnici mogu usvojiti izjavu o statusu neovisnog poduzetnika, partnerskog poduzetnika ili povezanog poduzetnika, uključujući podatke o pragovima utvrđene u članku 2. Ta izjava može se donijeti čak i ako je kapital raspoređen na takav način da je nemoguće točno odrediti tko ga posjeduje, u kojem slučaju poduzetnik može u dobroj vjeri izjaviti da je moguće legitimno pretpostaviti da jedan poduzetnik ili više međusobno povezanih poduzetnika ne posjeduje 25 % kapitala ili više u dotičnom poduzetniku. Te se izjave donose ne dovodeći u pitanje provjere ili istrage predviđene nacionalnim pravilima ili pravilima Unije.

Članak 4.

Podaci koji se koriste za broj osoblja, financijske iznose i referentno razdoblje

1. Podaci koji se koriste za broj osoblja i financijske iznose su podaci koji se odnose na posljednje odobreno računovodstveno razdoblje, izračunani na godišnjoj razini. U obzir se uzimaju od datuma zaključenja financijskih izvještaja. Iznos koji se koristi kao iznos prometa računa se bez poreza na dodanu vrijednost (PDV) i drugih neizravnih poreza.

2. Ako na datum zaključenja financijskih izvještaja poduzetnik ustanovi da je na godišnjoj razini premašilo prag broja osoblja ili financijske pragove utvrđene u stavku 2. ili palo ispod njih, to neće dovesti do gubitka ili stjecanja statusa srednjeg, malog ili mikro-poduzetnika, osim ako ti pragovi nisu premašeni tijekom dva uzastopna računovodstvena razdoblja.
3. U slučaju novoosnovanih poduzetnika čiji financijski izvještaji još nisu odobreni primjenjuju se podaci preuzeti iz procjene *bona fide* izvršene tijekom financijske godine.

Članak 5.

Broj osoblja

Broj osoblja odgovara broju godišnjih jedinica rada, to jest broju osoba koje su bile zaposlene na puno radno vrijeme kod dotičnog poduzetnika ili u njegovo ime, tijekom cijele promatrane referentne godine. Rad osoba koje nisu bile zaposlene punu godinu, rad onih koje su radile skraćeno radno vrijeme, bez obzira na trajanje, i sezonski rad računaju se kao dijelovi godišnjih jedinica rada. Osoblje se sastoji:

- a) od zaposlenika;
- b) od osoba koje rade za podređenog poduzetnika, a smatraju se zaposlenima prema nacionalnom pravu;
- c) od vlasnika-upravitelja;
- d) od partnera koji se bave redovitom djelatnošću kod poduzetnika i ostvaruju pogodnost od njegovih financijskih koristi.

Pripravnici i studenti koji su uključeni u stručno usavršavanje na temelju ugovora o pripravništvu ili ugovora o stručnom usavršavanju ne broje se kao osoblje. Trajanje porodijskog ili roditeljskog dopusta ne uračunava se.

Članak 6.

Utvrđivanje podataka poduzetnika

1. U slučaju neovisnog poduzetnika, podaci, uključujući broj osoblja, određuju se isključivo na temelju financijskih izvještaja tog poduzetnika.
2. Podaci, uključujući broj osoblja, poduzetnika koji imaju partnerske poduzetnike ili povezane poduzetnike određuju se na temelju financijskih izvještaja i ostalih podataka poduzetnika, odnosno, ako postoje, konsolidiranih financijskih izvještaja poduzetnika ili konsolidiranih financijskih izvještaja u koje je poduzetnik uključen konsolidacijom. Podacima spomenutima u prvom podstavku dodaju se podaci svakog poduzetnika koje je partner dotičnom poduzetniku i koje se nalazi neposredno uzlazno ili silazno od njega. Zbrajanje je razmjerno postotnom udjelu u kapitalu ili glasačkim pravima (ovisno o tome što je veće). U slučaju unakrsnog vlasništva primjenjuje se veći postotak. Podacima iz prvog i drugog podstavka dodaje se 100 % podataka svakog poduzetnika koje je izravno ili neizravno povezano s dotičnim poduzetnikom ako ti podaci već nisu uključeni konsolidacijom financijskih izvještaja.
3. Za potrebe primjene stavka 2. podaci poduzetnika koji su partneri dotičnog poduzetnika dobivaju se iz njihovih financijskih izvještaja i njihovih drugih podataka, i to konsolidiranih ako postoje.

Njima se dodaje 100 % podataka poduzetnika koja su povezana s tim partnerskim poduzetnikom, osim ako podaci iz njihovih financijskih izvještaja već nisu uključeni kroz konsolidaciju. Za potrebe primjene istog stavka 2. podaci poduzetnika koji su povezani s dotičnim poduzetnikom dobivaju se iz njihovih financijskih izvještaja i njihovih drugih podataka, i to konsolidiranih ako postoje. Njima se razmjerno dodaju podaci svih mogućih partnerskih poduzetnika tog povezanog poduzetnika, koji se nalaze neposredno uzlazno ili silazno od tog povezanog poduzetnika, osim ako ti podaci već nisu uključeni u konsolidirana financijska izvještaja s postotkom barem razmjernim postotku utvrđenom u drugom podstavku stavka 2.

4. Ako se u konsolidiranim financijskim izvještajima ne nalaze nikakvi podaci o osoblju za danog poduzetnika, brojčani podaci o osoblju dobivaju se razmjernim zbrajanjem podataka njegovih partnerskih poduzetnika i dodavanjem podataka njegovih povezanih poduzetnika.

